

รูปแบบสถานศึกษาพอเพียง

MODEL FOR SUFFICIENCY SCHOOL

อภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ*

Apison Pachanavon

มหาวิทยาลัยเมธาร์ธย์

Metrarath University

E Mail : apison.p@mru.ac.th

Received : May 24, 2023

Revised : May 26, 2023

Accepted : May 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง และตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง 2) การพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง โดยการสอบถาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 291 คนได้มาโดยการสุ่มจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและ มอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan 1970; 607-610) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.906 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบสถานศึกษาพอเพียง มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ 2. ความเหมาะสมของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียงมีความเหมาะสมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความสอดคล้อง ด้านเนื้อหาของรูปแบบ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 3. ตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียงมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงใน 5 ด้าน ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ($\bar{X} = 4.65$) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ($\bar{X} = 4.52$) มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ($\bar{X} = 4.15$) และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ($\bar{X} = 4.22$)

คำสำคัญ: รูปแบบ, สถานศึกษาพอเพียง

ABSTRACT

This study aimed to develop a model for sufficiency schools and investigate its feasibility. The development of model was divided in to three stages as follows: 1) building a development model for sufficiency schools; 2) developing the model; 3) investigating the feasibility of the model by administering a questionnaire to 291 school administrators, teachers, Basic Education Board of sufficiency schools during the academic year 2019. The respondents were chosen using R.V.Krejcie & D.W.Morgan table (1970,pp.607-610). The questionnaire, with a reliability value of 0.906, was a five-point rating scale. Data were analyzed in terms of mean and standard deviation 1.The development model included 5 aspects as follows: the school management aspect, the curriculum and learning management aspect, the management of activities to develop learners' aspect, the school personnel development aspect, and the result/ success image aspect. 2. Overall, the suitability of the model for sufficiency schools was at the highest level. The assessment of congruence of the model, by experts, in the content aspect was 1.00. 3. Overall, the investigation of the feasibility of the model for sufficiency schools was at a high level which impacts the development of sufficiency schools in five aspects. The highest impact was on the school management aspect: 4.65, and on the curriculum and learning management aspect: 4.52. A high impact was on the management of activities to develop learners aspect: 4.39, the school personnel development aspect: 4.15, and the result/ success image aspect: 4.22.

Keyword : Development Model, Sufficiency Schools

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 30 ปี เพื่อให้ประชาชน สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2548) รวมถึงการพัฒนา และบริหารประเทศให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (2560–2564) ซึ่งยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในทางการศึกษา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษาโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันมูลนิธิสฤตคุณ (2557) ได้มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ทั้งในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้รับการประเมินเป็น สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) แล้วจำนวน 13,838 โรงเรียน ศาสนา บุญเกิด และ นันทกาญจน์ ชินประห์ชัย (2557) การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ดี เพื่อให้สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง

เห็นคุณค่าของทรัพยากร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อติสร บุญโนนแต่ และเบญจวรรณ ชูติชูเดช (2559)

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา สถานศึกษา ในทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดความตระหนักและเป็นหลักให้ในตนเอง และผู้อื่นอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยมีภาพความสำเร็จประกอบด้วย 1) สถานศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา จัดการศึกษาและดำเนินกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม 2) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตาม เป็นแบบอย่างตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่อย่างพอเพียง” และ 4) ผู้ปกครอง ชุมชน ดำเนินชีวิตและมีการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดเป้าหมายในปี 2550 ให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ไม่ต่ำกว่า 80 แห่ง ซึ่งผลการคัดเลือก มีสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง จำนวน 135 โรงเรียน (รวมทุกระดับและทุกสังกัดที่มีการจัดการศึกษาทั่วประเทศ) ในระยะ 2 ปี 2551-2552 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) กำหนดให้มีสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 แห่ง และในปี 2553-2554 พัฒนาและขยายผลให้สถานศึกษาสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศกระทรวงศึกษาธิการ 2552 โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาพลเมืองยุคใหม่ให้มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งถือเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปี 2554 เป็นปีมหามงคล ดังนั้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา 7 รอบ 84 พรรษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น “สถานศึกษาพอเพียง” มีเป้าหมายทั่วประเทศ จำนวน 9,999 แห่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ ตระหนักและเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด ปฏิบัติการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้กำหนดเป็นจุดเน้นที่สำคัญ โดยกำหนดในกลยุทธ์ที่ 2 ปฏิรูปคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา ในกลยุทธ์กลยุทธ์ที่ 2 เรื่องการปฏิรูปคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (2552) ซึ่งมีระบบการกำกับติดตามและการดำเนินงานระบุชัดเจนในคำรับรองการปฏิบัติราชการ อีกทั้งนวัตกรรมการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมาตรฐานสากล (Word – Class Standard School) ได้กำหนดในสาระการเรียนรู้สู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล สาระการเรียนรู้โลกศึกษา (Global Education) คือ เรียนรู้ถิ่นฐานสืบสานวิถีไทย มองไกลศึกษาโลก สืบโชคชะตามนุษย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการประยุกต์หลักคิดจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งสิ้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ นโยบายในการปฏิรูปการศึกษารอบที่ 2 2552 – 2561 เป็นการปฏิรูปใน 4 ประเด็น ประกอบด้วย พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552).

ในจังหวัดสระบุรี มีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 262 โรงเรียน กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สระบุรี (2562) ได้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสร้างประโยชน์ระหว่างองค์กร โรงเรียน และเยาวชน ซึ่งนับว่าเป็นโครงการที่กระตุ้นให้เยาวชน สถานศึกษา และชุมชนเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างพอเพียง จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, (2553) ซึ่งตรงตามเจตนารมณ์ของผู้วิจัยที่ต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง (สถานศึกษาพอเพียง) ให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง

วัตถุประสงค์เฉพาะ ได้แก่

1. เพื่อประเมินรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง
2. เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2 จำนวน 126 แห่งที่ผ่านการประเมินสถานศึกษาพอเพียง

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 97 แห่ง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสุ่มสำเร็จรูปของ เครซี และ มอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan 1970; 607-610) ในสถานศึกษา 1 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 1 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน รวม 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 291 คน

3. ด้านเนื้อหา

3.1 องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียงใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

3.2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง มีการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 นำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิด และ นำมาร่างเป็นรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง

ขั้นตอนที่ 2 ร่างรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 ท่าน มาจัดสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) คน เพื่อประเมินความสอดคล้องด้านเนื้อหาขององค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบสถานศึกษาพอเพียงไปปฏิบัติ มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างแบบสอบถาม

2. ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิคเคิร์ต (Likert 1967) โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และผู้วิจัยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยให้ค่าคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ -1 = ไม่สอดคล้อง 0 = ไม่แน่ใจ +1 = สอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาระหว่าง 1.00

2. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.906

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ บุญชม ศรีสะอาด,(2554; 121) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเป็นได้ในการปฏิบัติในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเป็นได้ในการปฏิบัติในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเป็นได้ในการปฏิบัติในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเป็นได้ในการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จากการศึกษาเอกสารการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียงมีสาระสำคัญ 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวชี้วัด มีสาระสำคัญ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะสำคัญ มีนโยบายมีการดำเนินการตามนโยบาย มีแผนปฏิบัติงานประจำปี และ ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานประจำปี และได้นำผลการติดตามมาพัฒนานโยบาย/แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาพอเพียง ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ความเป็นไทย และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ในด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น ความเป็นไทยและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณ ดำเนินการตามแผนงบประมาณ ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณ และนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง ที่สอดคล้องกับหลัก หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นท้องถิ่นของตนเอง อันได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาหรือทรัพยากรของท้องถิ่น และมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

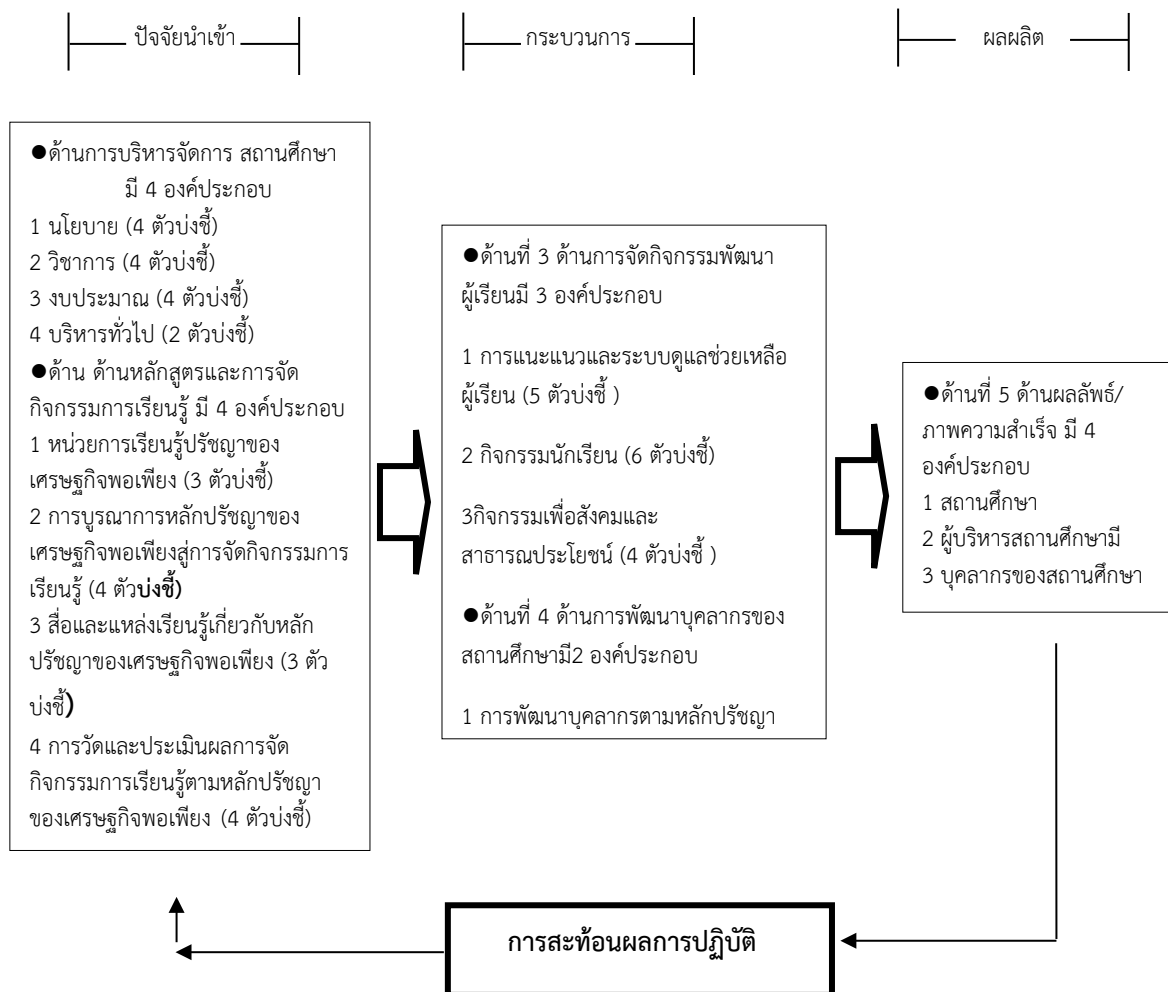
ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้ มีหน่วยการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล มีการนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่เสริมสร้างการพัฒนาคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน และมีการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมี โดย จัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ จัดแสดง/ เผยแพร่/ ประกวด/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบมี 15 ตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะสำคัญได้ ดังนี้ มีการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ดังนั้น มีแผนงานแนะแนวเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิต จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเอง ได้อย่าง สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง จัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และนำผลการติดตามมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ได้อย่าง สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียน ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน และนำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ มี มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหา/พัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม การติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ และ นำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณ ประโยชน์ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะสำคัญได้ ดังนี้ การพัฒนาศักยภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีแผนงาน/โครงการ พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการงานที่ ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการงานที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แก่บุคลากรของสถานศึกษา การติดตามและขยายผล มีการติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิต และปฏิบัติการงานที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการงานที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการงานที่ของบุคลากรตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 4 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ สรุปลักษณะสำคัญได้ ดังนี้ คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์ บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ และ บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐาน การเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม และ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ มาจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์รูปแบบพบว่า 1) การพิจารณาตรวจสอบเพื่อประเมินความสอดคล้องด้านเนื้อหาขององค์ประกอบ /ตัวบ่งชี้ พบว่า มีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 2) โครงสร้างของรูปแบบมีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปได้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด



ภาพประกอบที่ 1 การพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียงโดยผู้เชี่ยวชาญ

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เป็นรูปแบบการบริหารด้วยกระบวนการเชิงระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และมีการประเมินผลสะท้อนผลการพัฒนาใน ทุกกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษา ด้าน ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กระบวนการ ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนากุศลกรของสถานศึกษา และผลผลิตประกอบด้วย ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ดังภาพประกอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ

สถานศึกษาพอเพียง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ($\bar{X} = 4.38$) ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงใน 5 ด้าน ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ($\bar{X} = 4.65$) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ($\bar{X} = 4.52$) ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ($\bar{X} = 4.39$) ด้าน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ($\bar{X} = 4.15$) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ($\bar{X} = 4.22$) ตารางที่ 1 ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ของการพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง (n = 291)

การพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ
องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ 5 ด้าน			
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	4.65	0.54	มากที่สุด
ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.52	0.60	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.39	0.54	มาก
ด้าน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.15	0.56	มาก
ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	4.22	0.61	มาก
รวม	4.38	0.57	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

สถานศึกษาพอเพียง เป็นสถานศึกษาที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย และพร้อมที่จะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ พร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนจากการพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง ผู้วิจัย พบว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงมี 5 ด้านได้แก่ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ / ภาพความสำเร็จ จากการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ / ภาพความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่ารูปแบบสถานศึกษาพอเพียง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติสูง และจากการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณรักษ์ หงษ์ทอง ชนม์ ชรินทร์ วรอินทร์ และอนุชา กองพ่วง (2562) เรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบแล้วสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากดัชนีที่สำคัญหลายตัวประกอบกัน คือ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 75.46 ทิ้งองศาอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 59 และ สาเหตุของความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) พบว่า ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาพอเพียง (Success) ได้รับอิทธิพลทางตรงจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership) มีขนาดค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศาสลิษา บุญเกื้อ และ นันทกาญจน์ ชินประพัทธ์,

(2557;136-138) ;ปริยานุช ธรรมปิยา, (2557;26) สรุปไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายและ ความสำเร็จของการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความสำคัญ เช่น เดียวกัน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน **ด้าน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ ด้านผลลัพธ์ความสำเร็จ** มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จ ของผู้เรียน ครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษา และ สถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล มีความถูกต้อง สอดคล้อง และเป็นไปได้ วรรณรักษ์ หงษ์ทอง ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพ่วง,(2562;115-116)และ เนื่องจากการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ความรู้ และประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมิน สถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศระดับประเทศ ของศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ มาสรุปและสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบสถานศึกษาพอเพียงซึ่งเป็นองค์ความรู้ พื้นฐานและเป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในครั้งนี้ จึงเชื่อมั่นว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพสามารถนำไปเป็นแนวทาง การบริหารสถานศึกษาพอเพียงได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริยานุช ธรรมปิยา,(2558 ;45) ศาลิณา บุญเกื้อ และ นันทกาญจน์ บุญประห์ษ์, (2557: 128-129) ที่พบว่าหน่วยงาน และองค์กรที่น่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการอย่างจริงจังจะสัมฤทธิ์ผลในการขับเคลื่อนตามมาตรฐาน องค์ประกอบและตัวชี้วัดของ“สถานศึกษาพอเพียง”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
 1. การนำรูปแบบสถานศึกษาพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ควรศึกษาคู่มือในการประเมินรูปแบบสถานศึกษาพอเพียงให้เข้าใจ
 2. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในความสำเร็จ ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัด จึงควรพิจารณาเป็นคุณสมบัติหลักในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา
 3. ควรมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของปวงชนชาวไทยในทุกสถานการณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาพอเพียงทำการวิจัย และพัฒนาตนเอง และเครือข่าย
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. สถานศึกษาพอเพียงควรศึกษาความสำเร็จที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2554). เอกสารการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง).
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา.(2553). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการเพิ่มสมดุลในการพัฒนา. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สระบุรี.(2554). แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ในสถานศึกษา (พ.ศ.2558 - 2562). กลุ่มนโยบายและแผน.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียานุช ธรรมปิยา. (2557). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549 – 2557). ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ปรียานุช ธรรมปิยา.(2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549- 2558). ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. เอกสารเผยแพร่. (2548). ศูนย์การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินวเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- วรรณรักษ์ หงษ์ทอง ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพวง.(2562). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่มีประสิทธิผล.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 13(1). 105-106
- ศาลินา บุญเกื้อ,นันทกาญจน์ ชินประห์รัฐ. (2557).ภาพความสำเร็จของการจัด การศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิสถิรคุณ
- อดิสร บุญโนนแต่, เบ็ญจวรรณ ชูติชูเดช.(2559). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่สถานศึกษาพอเพียง ต้นแบบสำหรับโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 10(ฉบับพิเศษ). 1014-1028
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”.Educational and Psychological Measurement.
- Likert, R. (1967). The human organization: its management and values. New York: McGraw-Hill.

